Համաշխարհային տնտեսական համաժողովի
«Համաշխարհային մրցունակության 2012 - 2013 թթ. ինդեքս»[1]

2012թ. սեպտեմբերի 5-ին Համաշխարհային տնտեսական համաժողովը հրապարակել է ***«Համաշխարհային մրցունակություն 2012/2013»*** զեկույցը, որում Հայաստանը աշխարհի 144 երկրների շարքում զբաղեցրել է 82-րդ տեղը՝ նախորդ տարվա 92-րդ տեղի համեմատ[2]:

Երկրների մրցունակության մակարդակը գնահատելու նպատակով Համաժողովի փորձագետները դիտարկում են յուրաքանչյուր երկրի տնտեսության ***տասներկու հիմնասյուների*** (հաստատությունների, ենթակառույցների, մակրոտնտեսական կայունության, առողջապահության և տարրական կրթության, բարձրագույն կրթության և վերապատրաստումների, ապրանքային շուկայի արդյունավետության, աշխատուժի շուկայի արդյունավետության, ֆինանսական շուկայի զարգացվածության, տեխնոլոգիական պատրաստվածության, շուկայի չափի, գործարարության զարգացվածության և նորամուծությունների) մեջ ներառվող շուրջ 113 առանձին ցուցանիշներ:

Նախորդ տարվա համեմատ Հայաստանի մրցունակության 12 հիմնասյուներից բարելավում է գրանցվել 9-ում: Սակայն կարևոր առաջընթացն այն է, որ **Հայաստանն անցել է զարգացման որակական նոր՝ 2-րդ փուլ**, որում փոխվում է մրցունակության խթանիչների դերը, այսինքն՝ մեծանում է արդյունավետության և նորարարական ունակությունների վրա ազդող գործոնների կարևորությունը:

Մրցունակության 12 հիմնասյուներից էական բարելավում է արձանագրվել **ապրանքային շուկայի արդյունավետության** ոլորտում, որտեղ Հայաստանի դիրքը բարելավվել է 36 տեղով: Զգալի **բարելավումներ** են գրանցվել նաև **մակրոտնտեսական կայունության** ոլորտում (31 տեղով), **ֆինանսական շուկայի զարգացվածության** ոլորտում (17 տեղով), **գործարարության զարգացվածության** ոլորտում (15 տեղով), **առողջապահության և առաջնային կրթության** ոլորտում (14 տեղով), **հաստատությունների** ոլորտում (12 տեղով), **նորամուծությունների ոլորտում** (7 տեղով), **բարձրագույն կրթության ու վերապատրաստման** ոլորտում (6 տեղով) և **աշխատուժի շուկայի արդյունավետության** ոլորտում (4 տեղով): Միևնույն ժամանակ վատացում է արձանագրվել **տեխնոլոգիական պատրաստվածության** ոլորտում (նախորդ տարվա 88-րդ տեղի փոխարեն ներկայումս զբաղեցնում է 92-րդ տեղը), ինչպես նաև **ենթակառույցների** ոլորտում (նախորդ տարվա 77-րդ տեղի փոխարեն ներկայումս զբաղեցնում է 80-րդ տեղը): Փոփոխություն չի գրանցվել **շուկայի չափը** գործոնի գծով (տե՛ս աղյուսակ 1):

---

[1] *Աղբյուրը՝ **«Համաշխարհային մրցունակության 2012-2013 զեկույց»**, Համաշխարհային տնտեսական համաժողով, Ժնև, 2012թ., 545 էջ:*

[2] *2012/2013թթ. հետազոտության մեջ ավելացել են 5 նոր երկիր՝ Գաբոնը, Գվիենան, Լիբերիան, Սեյշելները և Սիեռա Լեոնեն: Բացի այդ, Լիբիան, որը դուրս էր մնացել 2011/2012թթ.հետազոտությունից՝ երկրում սոցիալական անհանգստությունների պատճառով հարցումներ իրականացնելու անհնարինության պատճառով, նորից ներգրավվել է 2012/2013թթ. հետազոտության մեջ: Բելիզը և Անգոլան դուրս են մնացել 2012/2013թթ. հետազոտությունից՝ գնահատման համար անհրաժեշտ տվյալների բացակայության պատճառով, իսկ Սիրիայում անվտանգության խնդիրներով պայմանավորված հնարավոր չի եղել հարցումներ իրականացնել: Համաժողովի փորձագետները որոշել են չհրապարակել Թունիսի ընթացիկ տարվա արդյունքները, որովհետև այդ երկրի տվյալների կառուցվածքում տեղի է ունեցել լուրջ կառուցվածքային փոփոխություն, որը դժվարացրել է համեմատությունը նախորդ տարիների հետ:*

«Տեխնոլոգիական պատրաստվածություն» հիմնասյան գնահատականի էական վատացումը հիմնականում պայմանավորված է Հայաստանում միջազգային ինտերնետի ցածր արագությամբ և ինտերնետից օգտվողների փոքր թվաքանակով: **«Ենթակառույցներ»** հիմնասյան գնահատականի վատացումը պայմանավորվել է նախորդ տարվա համեմատ բջջային հեռախոսների բաժանորդների փոքր թվաքանակով: Ընդ որում, Հայաստանի համար որպես վերոնշյալ երեք ցուցանիշների գնահատման հիմք Համաժողովի փորձագետները վերցրել են 2009թ. տվյալները, որոնք հրապարակվել են Միջազգային հեռահաղորդակցության միության 2012թ. հունիսի զեկույցում:

Ինչպես արդեն նշեցինք, Հայաստանի համաշխարհային մրցունակության 2012/2013թթ. ինդեքսի մյուս 9 հիմնասյուների գնահատականները բարելավվել են: Դրանցից դիտարկենք **«Ապրանքային շուկայի արդյունավետություն»** հիմնասյան առանձին ցուցանիշների գնահատականների փոփոխությունը:

«Ապրանքային շուկայի արդյունավետություն» հիմնասյան գնահատականը նախորդ տարվա համեմատ բարելավվել է 36 տեղով, ընդ որում այս հիմնասյան 16 տարրերից բարելավվել են 12-ը: Ամենամեծ առաջընթացը գրանցվել է **շուկայի գերիշխանությունը** (բարելավում 43 տեղով), **գործարարություն սկսելու համար պահանջվող ժամանակը** (բարելավում 29 տեղով), **գործարարություն հիմնելու գործընթացների քանակը** (բարելավում 26 տեղով), **հակամենաշնորհային քաղաքականության արդյունավետությունը** (բարելավում 22 տեղով), **հարկավորման չափը և ազդեցությունը** (բարելավում 20 տեղով), **սպառողների կողմնորոշման աստիճանը** (բարելավում 15 տեղով) ոլորտներում:

«Մակրոտնտեսական կայունություն» հիմնասյան գնահատականը նախորդ տարվա համար բարելավվել է 31 տեղով՝ պայմանավորված **ՀՆԱ-ում պետբյուջեի պակասուրդի** (2.7%) զգալի կրճատմամբ (բարելավում 26 տեղով), **գնաճի** ցածր (7.7%) մակարդակով (բարելավում 14 տեղով) և **ՀՆԱ-ում պետական պարտքի** ընդունելի (35.1%) մակարդակով (բարելավում 11 տեղով):

«**Ֆինանսական շուկայի զարգացվածություն**» հիմնասյան գնահատականը նախորդ տարվա համեմատ բարելավվել է 17 տեղով, ընդ որում այս հիմնասյան 8 տարրերից բարելավվել են 7-ը: Ամենամեծ առաջընթացը գրանցվել է **ֆինանսական ծառայությունների առկայության** (բարելավում 26 տեղով), **ֆինանսական ծառայությունների մատչելիության** (բարելավում 23 տեղով), **վենչուրային կապիտալի առկայության** (բարելավում 20 տեղով), **բանկերի սահունության** (բարելավում 18 տեղով), **վարկերի մատչելիության** (բարելավում 16 տեղով) ոլորտներում: Համեստ առաջընթաց է արձանագրվել նաև **տեղական արժեթղթերի շուկայի միջոցով ֆինանսավորման** (բարելավում 5 տեղով) և **արժեթղթերի շրջանառության կարգավորումների** (բարելավում 4 տեղով) ոլորտներում: Ներկայումս **«Ֆինանսական շուկայի զարգացվածություն»** հիմնասյան իր գնահատականով Հայաստանը նախկին ԽՍՀՄ երկրներից զիջում է միայն Էստոնիային և Լատվիային, իսկ Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրներից՝ Լեհաստանին, Մոնտենեգրոյին, Սլովակիային,

Չեխիային, Հունգարիային և Ռումինիային: Ֆինանսական շուկայի զարգացվածությամբ Հայաստանը զիջում է նաև Թուրքիային (տե՛ս աղյուսակ 7):

Եթե Հայաստանի դիրքը ներկայացնենք ըստ մրցունակության զեկույցում դիտարկված մյուս հիմնասյուների, ապա կարող ենք փաստել, որ երկրում գործող **հաստատությունների** որակով Հայաստանը նախկին ԽՍՀՄ և Կենտրոնական ու Արևելյան երկրների թվում գերազանցում է Մակեդոնիային, Հունգարիային, Չեխիային, Ալբանիային, Բոսնիա-Հերցոգովինային, Խորվաթիային, Սլովակիային, Բուլղարիային, Մոլդովային, Ռումինիային, Սերբիային, Ուկրաինային, Ռուսաստանին և Ղրղզստանին, իսկ **ենթակառույցների որակով**՝ Մակեդոնիային, Ալբանիային, Մոլդովային, Բոսնիա-Հերցոգովինային, Ռումինիային, Տաջիկստանին և Ղրղրզստանին: **Մակրոտնտեսական կայունության** ապահովմամբ, որի գնահատման հիմքում դրվել են Հայաստանի տնտեսության 2011թ. ցուցանիշները, Հայաստանը գերազանցում է Վրաստանին, Ուկրաինային, Մոլդովային, Բոսնիա-Հերցոգովինային, Ալբանիային, Սերբիային, Մոնտենեգրոյին, Տաջիկստանին և Ղրղզստանին: **Առողջապահության և առաջնային կրթության** ցուցանիշով Հայաստանը գերազանցում է Ռումինիային, Մոլդովային, Տաջիկստանին, Ղազախստանին, Ղրղզստանին և Ադրբեջանին (տե՛ս աղյուսակ 6):

Բարձրագույն կրթության և վերապատրաստման ոլորտում իր զարգացումներով Հայաստանը նախկին ԽՍՀՄ և Կենտրոնական ու Արևելյան երկրների թվում գերազանցում է Բոսնիա-Հերցոգովինային, Ալբանիային, Իրանին, Մակեդոնիային, Սերբիային, Մոլդովային, Ադրբեջանին, Տաջիկստանին, Վրաստանին և Ղրղզստանին, ինչպես նաև Թուրքիային և Իրանին: **Ապրանքային շուկայի արդյունավետությամբ** Հայաստանը գերազանցում է Վրաստանին, Բուլղարիային, Տաջիկստանին, Մոլդովային, Բոսնիա-Հերցոգովինային, Ռումինիային, Խորվաթիային, Ուկրաինային, Ղրղզստանին, Ռուսաստանին, Սերբիային, ինչպես նաև Իրանին: Քանի որ **աշխատուժի շուկայի արդյունավետությամբ** Հայաստանը աշխարհի 144 երկրների թվում զբաղեցնում է բավականին բարձր դիրք՝ 30-րդ տեղը, ներկայացնում ենք այն երկրների թիվը, որոնց զիջում է Հայաստանը: Այդ երկրների թվում են Էստոնիան, Ղազախստանը, Ադրբեջանը և Լատվիան: **Տեխնոլոգիական պատրաստվածությամբ** Հայաստանը գերազանցում է միայն Տաջիկստանին, Ղրղզստանին և Իրանին: **Ներքին և արտաքին շուկաների չափով** Հայաստանը գերազանցում է միայն Ղրղզստանին, Տաջիկստանին, Մոլդովային և Մոնտենեգրոյին (տե՛ս աղյուսակ 7):

Եվ, վերջապես, ըստ Համաշխարհային տնտեսական համաժողովի գնահատականի, **գործարարության զարգացվածությամբ** Հայաստանը գերազանցում է Իրանին, Խորվաթիային, Բուլղարիային, Ալբանիային, Ղազախստանին, Բոսնիա-Հերցոգովինային, Ռումինիային, Մակեդոնիային, Վրաստանին, Ռուսաստանին, Մոլդովային, Ղրղզստանին և Սերբիային, իսկ **նորամուծությունների մակարդակով** Հայաստանը գերազանցում է Մակեդոնիային, Սերբիային, Վրաստանին, Մոլդովային և Ղրղզստանին (տե՛ս աղյուսակ 8):

Հայաստանի տեղը՝ աշխարհի 144 երկրների թվում՝ ըստ դիտարկված 113 ցուցանիշների, ինչպես նաև դրանց բարելավման կամ վատացման դինամիկան ներկայացված են աղյուսակ 2-ում, որը

հնարավորություն է տալիս հասկանալու Հայաստանի մրցունակության հիմնասյուների գնահատականների բարելավումը կամ վատացումը պայմանավորող գործոնները:

Ինչ վերաբերում է հարավկովկասյան տարածաշրջանի երկրներին, ապա **համաշխարհային մրցունակության ինդեքսով** երկու երկրներն էլ գերազանցում են Հայաստանին: Ադրբեջանը մրցունակության ինդեքսով զբաղեցնում է 46-րդ տեղը՝ նախորդ տարվա համեմատ արձանագրելով առաջընթաց 9 մակարդակով, իսկ Վրաստանը զբաղեցնում է 77-րդ տեղը և նախորդ տարվա համեմատ գրանցել է 11 մակարդակով առաջընթաց (տե՛ս աղյուսակ 3): Ինչ վերաբերում է Հայաստանի հարևան մյուս երկրներին՝ Թուրքիային և Իրանին, նշենք, որ Թուրքիան զբաղեցնում է 43-րդ, իսկ Իրանը՝ 66-րդ տեղը:

Համաշխարհային մրցունակության ինդեքսով Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրներից Հայաստանին զիջում են Բոսնիա-Հերցոգովինան (88-րդ տեղ), Ալբանիան (89-րդ տեղ) և Սերբիան (95-րդ տեղ), իսկ նախկին ԽՍՀՄ երկրներից՝ Մոլդովան (87-րդ տեղը), Տաջիկստանը (100-րդ տեղը) ու Ղրղզստանը (127-րդ տեղը) (տե՛ս աղյուսակ 5):

«Համաշխարհային մրցունակություն 2012/2013» զեկույցում մրցունակ երկրների առաջին տասնյակում են Շվեյցարիան, Սինգապուրը, Ֆինլանդիան, Շվեդիան, Նիդեռլանդները, Գերմանիան, ԱՄՆ-ը, Միացյալ Թագավորությունը, Հոնկոնգը և Ճապոնիան, իսկ վերջին տասնյակում՝ Սվազիլենդը, Թիմոր Լեստեն, Լեսոտոն, Մոզամբիկը, Չադը, Եմենը, Գվինեան, Հայիթին, Սիեռա Լեոնեն և Բուրունդին:

Հայաստանի համաշխարհային մրցունակության 2012/2013թթ. ինդեքսը և առանձին հիմնասյուների ենթաինդեքսները, դրանց 2007-2012թթ. դինամիկան, Հայաստանի մրցակցային առավելություններն ու թույլ կողմերը, ինչպես նաև հարավկովկասյան և Կենտրոնական ու Արևելյան Եվրոպայի տարածաշրջանի երկրների, ինչպես նաև Թուրքիայի և Իրանի ինդեքսների համեմատական բնութագիրը ստորև բերված 1-8 աղյուսակներում:

Հայաստանի համաշխարհային մրցունակության գնահատականները ըստ Համաշխարհային տնտեսական համաժողովի

Աղյուսակ 1

	Ինդեքսի անվանումը	2012-2013 թթ. երկրի դիրքը (աշխարհի 144 երկրների շարքում)	2011-2012 թթ. երկրի դիրքը (աշխարհի 142 երկրների շարքում)[3]	2010-2011 թթ. երկրի դիրքը (աշխարհի 139 երկրների շարքում)[4]	2009-2010 թթ. երկրի դիրքը (աշխարհի 133 երկրների շարքում) [5]	2008-2009 թթ. երկրի դիրքը (աշխարհի 134 երկրների շարքում)	2007-2008 թթ. երկրի դիրքը (աշխարհի 131 երկրների շարքում)
	Համաշխարհային մրցունակության ինդեքս	**82**	**92**	**98[6]**	**97**	**97**	**93**
1.	Հաստատություններ	71	83	97	95	96	96
2.	Ենթակառույցներ	80	77	90	81	90	87
3.	Մակրոտնտեսական կայունություն	83	114	99	53	83	57
4.	Առողջապահություն և առաջնային կրթություն	80	94	93	97	97	99
5.	Բարձրագույն կրթություն և վերապատրաստում	70	76	91	96	94	95
6.	Ապրանքային շուկայի արդյունավետություն	72	108	113	116	110	104
7.	Աշխատուժի շուկայի արդյունավետություն	30	34	47	47	45	40
8.	Ֆինանսական շուկայի զարգացածություն	78	95	110	97	107	110
9.	Տեխնոլոգիական պատրաստվածություն	92	88	108	105	112	104
10.	Շուկայի չափը	115	115	116	109	111	111
11.	Գործարարության զարգացվածությունը	92	107	109	112	120	115
12.	Նորամուծություններ	105	112	116	108	106	94

3 2011/2012թթ. հետազոտության մեջ ավելացել են 3 նոր երկիր՝ Բելիզը, Հաիթին և Եմենը: Բացի այդ, Սուրինամը, որը գնահատման համար անհրաժեշտ տվյալների բացակայության պատճառով 2010/2011թթ.հետաուտությունից դուրս էր մնացել, 2011/2012թթ. հետազոտության մեջ նորից ներգրավվել է, իսկ Լիբիան դուրս է մնացել գնահատումից՝ երկրում սոցիալական անհանգստությունների պատճառով հարցումներ իրականացնելու անհնարինության պատճառով:

4 2010/2011թթ. հետազոտության մեջ ավելացել են 7 երկիր՝ Անգոլան, Կապե Վերդեն, Ռուանդան, Սվազիլանդը, Իրանը, Լիբանանը և Մոլդովան և դուրս է եկել Սուրինամը՝ գնահատման համար անհրաժեշտ տվյալների բացակայության պատճառով:

5 Ի տարբերություն նախորդ տարվա՝ Մոլդովան չի ներառվել դիտարկվող երկրների թվում:

6 Եթե Հայաստանի 2010/2011թթ. մրցունակության գնահատականը դիտարկում ենք 2009/2010թթ. հետազոտության մեջ ընդգրկված 133 երկրների թվում, Հայաստանը զբաղեցնում է 94-րդ տեղը:

Հայաստանի համաշխարհային մրցունակության գնահատականները ըստ Համաշխարհային տնտեսական համաժողովի

Աղյուսակ 2

	Ինդեքսի անվանումը	2012-2013 թթ. երկրի դիրքը աշխարհի 144 երկրների շարքում	2011-2012 թթ. երկրի դիրքը աշխարհի 142 երկրների շարքում	2010-2011 թթ. երկրի դիրքը աշխարհի 139 երկրների շարքում	2009-2010 թթ. երկրի դիրքը աշխարհի 133 երկրների շարքում	2008-2009 թթ. երկրի դիրքը աշխարհի 134 երկրների շարքում	2007-2008 թթ. երկրի դիրքը աշխարհի 131 երկրների շարքում
1	**Հաստատությունների ինդեքս**	**71**	**83**	**97**	**95**	**96**	**96**
1.01	Մասնավոր սեփականության իրավունքը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	64	95	98	79	69	69
1.02	Մտավոր սեփականության պաշտպանվածությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	80	96	107	107	108	107
1.03	Պետական միջոցների ոչ նպատակային օգտագործումը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	81	91	103	104	110	106
1.04	Քաղաքական գործիչների նկատմամբ հանրության վստահությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	71	83	89	92	104	108
1.05	Անօրինական վճարներ և կաշառակերություն (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	82	97	104			
1.06	Դատական համակարգի անկախությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	110	108	118	122	123	120
1.07	Պետական այրերի վճիռների վրա «հովանավորչության» ազդեցությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	75	78	78	82	94	110
1.08	Կառավարության ծախսումների շռայլումը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	45	48	54	54	77	87
1.09	Կառավարության կարգավորման բեռը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	41	52	91	64	71	77
1.10	Օրենսդրական համակարգի արդյունավետությունը վեճերի կարգավորման գործում (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	75	81	104	111	97	104
1.11	Օրենսդրական համակարգի արդյունավետությունը խնդրահարույց հարցերի կարգավորման գործում (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	79	84	103	98		
1.12	Կառավարության քաղաքականության թափանցիկությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	16	35	53	65	103	104
1.13	Կառավարության ծառայություններն ուղղված գործարար միջավայրի բարելավմանը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	31					
1.14	Ահաբեկչության գործարար ծախքը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	8	17	32	26	33	40

1.15	Հանցագործությունների և բռնությունների գործարար ծախքը (2011 - 2012թթ. կշռված միջինը)	13	25	31	23	32	35
1.16	Կազմակերպված հանցագործությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	52	61	66	69	67	57
1.17	Ոստիկանական ծառայության հուսալիությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	93	105	112	104	95	92
1.18	Ընկերությունների բարոյական վարքագիծը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	91	106	118	115	115	111
1.19	Աուդիտի և հաշվետվական ստանդարտների կիրառման տարածվածությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	77	87	101	92	97	99
1.20	Կորպորատիվ խորհուրդների ուժը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	110	115	130	123	123	113
1.21	Փոքրամասնություն կազմող բաժնետերերի շահերի պաշտպանվածությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	104	120	131	123	124	117
1.22	Ներդրողների պաշտպանվածության ինդեքսի ամրությունը, 2011թ. ինդեքս	80	77	77	71	67	65
2	**Ենթակառույցների ինդեքս**	**80**	**77**	**90**	**81**	**90**	**87**
2.01	Ընդհանուր ենթակառույցների որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	71	77	76	78	91	84
2.02	Ճանապարհների որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	80	92	87	72	79	75
2.03	Երկաթուղային ենթակառույցի որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	63	69	79	82	83	84
2.04	Նավահանգստային ենթակառույցի որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	127	132	128	117	115	104
2.05	Օդային տրանսպորտի ենթակառույցի որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	69	74	77	74	85	88
2.06	Թռիչքային կիլոմետրը 1 շնչի հաշվով (2012 թ. հունվար և հուլիս ամիսների մեկ շաբաթվա միջինը)	96	98	100	100	99	97
2.07	Էլեկտրականության մատակարարման որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	69	71	78	82	89	90
2.08	Հեռախոսային գծերը (100 մարդու հաշվով), 2011 թ.	70	69	64	66	65	62
2.09	Բջջային հեռախոսների բաժանորդներ (100 մարդու հաշվով), 2011 թ.	80	33	81	93	123	109
3	**Մակրոտնտեսական կայունություն**	**83**	**114**	**99**	**53**	**83**	**57**
3.01	Պետբյուջեի հավելուրդը/պակասուրդը ՀՆԱ-ում, %, 2011 թ.	66	92	113	66	103	96
3.02	Ազգային խնայողությունները ՀՆԱ-ում, %, 2011 թ.	77	76	49	36	38	52
3.03	Գնաճի միջին տարեկան փոփոխությունը, %, 2011 թ.	105	119	78	75	61	39
	Վարկավորման և ավանդների ներգրավման միջին տոկոսադրույքների սպրեդը, 2011 թ.	---	114	112	106	117	105
3.04	Պետական պարտքը ՀՆԱ-ում, %, 2011 թ.	57	68	70	19	26	32
3.05	Երկրի սուվերեն վարկանիշ, 2012թ. մարտի դրությամբ	89	86	86	--	--	--
4	**Առողջապահություն և առաջնային կրթություն**	**80**	**94**	**93**	**97**	**97**	**99**

4.01	Մալարիայի ազդեցությունը գործարարության վրա (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	1	1	1	1	67	80
4.02	Մալարիայի դեպքերի թիվը (100 000 մարդու հաշվով), 2009 թ.	1	1	1	1	67	67
4.03	Տուբերկուլյոզի ազդեցությունը գործարարության վրա (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	78	86	84	48	69	88
4.04	Տուբերկուլյոզի դեպքերի թիվը (100 000 մարդու հաշվով), 2010թ.	82	82	80	79	75	76
4.05	ՁԻԱՀ-ի գործարար ծախքը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	46	64	55	34	49	59
4.06	ՁԻԱՀ-ի կանխումը, 2009 թ.	12	21	22	15	23	25
4.07	Մանկական մահացությունը (1000 ծննդի հաշվով), 2010թ.	77	83	82	75	84	86
4.08	Կյանքի սպասվող տևողություն, 2010թ.	64	64	65	88	87	85
4.09	Առաջնային կրթության (դպրոցների) որակը (2011 -2012թթ.կշռված միջինը)	70	88	88	81	82	85
4.10	Առաջնային կրթության բնագավառում սովորողների ընդգրկվածությունը, 2010 թ.	108	119	115	108	109	109
5	**Բարձրագույն կրթություն և վերապատրաստում**	**70**	**76**	**91**	**96**	**94**	**95**
5.01	Երկրորդային (բակալավրիատ) կրթության բնագավառում սովորողների ընդգրկվածությունը, 2010թ.	57	52	69	62	57	59
5.02	Մագիստրոսական և ասպիրանտական կրթության ընդգրկվածությունը, 2010թ.	50	49	68	65	65	70
5.03	Կրթության համակարգի որակը (2011 -2012թթ.կշռված միջինը)	79	97	115	105	98	94
5.04	Մաթեմատիկական և գիտական կրթության որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	71	81	74	73	76	65
5.05	Կառավարման դպրոցների որակը (2011 -2012թթ.կշռված միջինը)	127	131	130	125	124	121
5.06	Ինտերնետի հնարավորությունը դպրոցներում (2011 -2012թթ.կշռված միջինը)	78	92	107	101	103	107
5.07	Տեղական մասնագիտացված գիտահետազոտական և ուսումնական ծառայությունների մատչելիությունը (2011 -2012թթ.կշռված միջինը)	106	114	124	120	125	111
5.08	Անձնակազմի վերապատրաստման մակարդակը (2011 -2012թթ.կշռված միջինը)	98	105	116	114	117	114
6	**Ապրանքային շուկայի արդյունավետությունը**	**72**	**108**	**113**	**116**	**110**	**104**
6.01	Տեղական մրցակցության ինտենսիվությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	130	139	136	128	132	124
6.02	Շուկայի գերիշխանությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	90	133	133	129	133	131
6.03	Հակամենաշնորհային քաղաքականության արդյունավետությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	116	138	138	132	132	130
6.04	Հարկավորման չափը և ազդեցությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	45	65	84	86	84	72
6.05	Հարկավորման ընդհանուր դրույքաչափը, 2011թ.	79	74	56	52	42	52

6.06	Գործարարություն հիմնելու գործընթացների քանակը, 2011թ.	8	34	34	75	58	52
6.07	Գործարարություն սկսելու համար պահանջվող ժամանակը, 2011թ.	34	63	56	53	38	39
6.08	Գյուղատնտեսական քաղաքականության ծախքերը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	44	47	41	26	30	51
6.09	Առևտրային խոչընդոտների գերակայությունը (2011 -2011թթ.կշռված միջինը)	99	96	100	97	104	89
6.10	Առևտրի ծավալներով կշռված միջին մաքսային դրույքը – Մաքսային դրույքի բեռը, 2011թ.	38	34	35	119	41	5
6.11	Օտարերկրյա փայամասնակցության սահմանափակումները (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	97	106	111	95	84	76
6.12	Օտարերկրյա ներդրումների կանոնակարգման ազդեցությունը գործարարություն վրա (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	85	95	102	89	87	77
6.13	Մաքսային գործընթացների բեռը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	127	132	138	131	122	121
6.14	Ներմուծումը ՀՆԱ-ում, %, 2011 թ.	59	58	-	-	-	-
6.15	Սպառողների կողմնորոշման աստիճանը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	98	113	134	124	108	102
6.16	Գնորդների զարգացածությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	64	74	75	83	88	94
7	**Աշխատուժի շուկայի արդյունավետությունը**	**30**	**34**	**47**	**47**	**45**	**40**
7.01	Համագործակցությունը գործատու-աշխատող փոխհարաբերություններում (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	34	44	53	45	58	54
7.02	Աշխատավարձի սահմանման ճկունությունը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	21	43	63	46	34	36
	Զբաղվածության կոշտությունը, 2009թ.	---	52	50	58	51	42
7.03	Աշխատանքի ընդունման և ազատման գործընթացները (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	10	18	33	22	16	40
7.04	Աշխատանքից ազատման ծախքերը (հասանելիք աշխատավարձի շաբաթներով), 2011թ.	46	21	21	19	19	17
7.05	Աշխատանքի արտադրողականության և աշխատավարձի կապը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	31	41	63	52	47	50
7.06	Մասնագիտական մենեջմենթի հուսալիությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	91	107	117	115	125	127
7.07	Ուղեղների արտահոսքը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	88	103	97	107	106	99
7.08	Աշխատուժի մեջ կանանց մասնակցությունը, 2010թ.	88	51	41	36	41	38
8	**Ֆինանսական շուկայի զարգացածությունը**	**78**	**95**	**110**	**97**	**107**	**110**
8.01	Ֆինանսական ծառայությունների առկայությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	76	102	121	103	107	112
8.02	Ֆինանսական ծառայությունների մատչելիություն (2011 -2012թթ. կշռված	48	71	104			

	միջինը)						
8.03	Տեղական արժեթղթերի շուկայի միջոցով ֆինանսավորումը (2011 - 2012թթ. կշռված միջինը)	115	120	131	112	112	119
8.04	Վարկերի մատչելիությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	69	85	124	119	120	123
8.05	Վենչուրային կապիտալի առկայությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	89	109	131	129	130	124
	Կապիտալ հոսքերի սահմանափակումները (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	---	-	57	57	60	63
8.06	Բանկերի սահունությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	51	69	81	81	88	90
8.07	Արժեթղթերի շրջանառության կարգավորումները (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	106	110	121	118	119	121
8.08	Օրենսդրական իրավունքների ինդեքսը, 2011թ.	65	60	60	36	52	47
9	**Տեխնոլոգիական պատրաստվածությունը**	**92**	**88**	**108**	**105**	**112**	**104**
9.01	Նորագույն տեխնոլոգիաների առկայությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	101	116	127	115	116	113
9.02	Ֆիրմաների մակարդակով նոր տեխնոլոգիաների յուրացումը (2011 - 2012թթ. կշռված միջինը)	96	114	121	105	109	81
9.03	Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներ և տեխնոլոգիաների փոխանցում (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	57	77	79	85	92	83
9.04	Ինտերնետից օգտվողների քանակը, %, 2009 թ.	106	68	111	109	102	97
9.05	Լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդներ (100 մարդու հաշվով), 2011 թ.	75	86	108	86	102	99
9.06	Միջազգային ինտերնետի արագությունը (կբ/վայրկյան), 2009թ.	96	72	73	--	--	--
9.07	Լայնաշերտ բջջայինի բաժանորդներ (100 մարդու հաշվով), 2010թ. կամ 2011թ.	66	--	--	--	--	--
10	**Շուկայի չափը**	**115**	**115**	**116**	**109**	**111**	**111**
10.01	Ներքին շուկայի չափը (ՀՆԱ+ներմուծում-արտահանում), 2011թ.	108	110	111	104	106	108
10.02	Արտաքին շուկայի չափը (Արտահանման արժեքը), 2011թ.	123	127	129	125	125	120
10.03	ՀՆԱ (գնողունակության համարժեքությամբ), 2011թ.	116	117	--	--	--	--
10.04	Արտահանման տես.կշիռը ՀՆԱ-ում, %, 2011թ.	127	129	--	--	--	--
11	**Գործարարության զարգացածությունը**	**92**	**107**	**109**	**112**	**120**	**115**
11.01	Տեղական արտադրողների քանակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	102	111	110	112	114	110
11.02	Տեղական արտադրողների որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	96	113	116	112	111	114
11.03	Կլաստերների զարգացման վիճակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	72	108	124	122	130	118
11.04	Մրցակցային առավելության բնույթը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	50	54	39	41	60	57

11.05	Արտահանող ընկերությունների ներգրավվածությունը բարձր ավելացված արժեքի ստեղծմանը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	91	121	121	103	94	82
11.06	Միջազգային բաշխման նկատմամբ վերահսկողությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	98	102	110	113	122	121
11.07	Արտադրական գործընթացի կատարելագործվածությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	84	87	100	99	103	98
11.08	Մարքեթինգի մակարդակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	105	116	119	118	123	123
11.09	Իրավասությունները լիազորելու պատրաստակամությունը (2011 - 2012թթ. կշռված միջինը)	108	113	128	126	123	123
12	**Նորամուծություններ**	**105**	**112**	**116**	**108**	**106**	**94**
12.01	Նորամուծությունների ունակությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	62	61	65	66	68	72
12.02	Գիտահետազոտական ինստիտուտների որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	111	107	103	98	101	83
12.03	Հետազոտությունների և զարգացման (R&D) վրա ընկերությունների ծախսերը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	111	117	127	115	96	110
12.04	Համալսարան-արդյունաբերություն հետազոտական համագործակցություն (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	122	125	124	114	116	104
12.05	Տեխնոլոգիական արտադրանքի պետական գնումները (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	108	124	134	124	122	111
12.06	Գիտնականների և ինժեներների առկայությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	73	87	93	91	80	58
12.07	Պատենտների քանակը (1 մլն մարդու հաշվով), (2008-2009թթ. կշռված միջինը)	61	64	90	69	63	54

Հայաստանի մրցակցային առավելություններն ու թույլ կողմերը՝ ըստ Համաշխարհային տնտեսական համաժողովի 2012-2013թթ. գնահատականների (աշխարհի 144 երկրների շարքում)

Աղյուսակ 3

Առավելությունները	Տեղը	Թույլ կողմերը	Տեղը
Հաստատություններ - 71			
Ահաբեկչության գործարար ծախքը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	8	Դատական համակարգի անկախությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	110
Հանցագործությունների և բռնությունների գործարար ծախքը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	13	Կորպորատիվ խորհուրդների ուժը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	110
Կառավարության քաղաքականության թափանցիկությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	16	Փոքրամասնություն կազմող բաժնետերերի շահերի պաշտպանվածությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	104
Կառավարության ծառայություններն ուղղված գործարար միջավայրի բարելավմանը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	31	Ոստիկանական ծառայության հուսալիությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	93
Կառավարության կարգավորման բեռը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	41	Ընկերությունների բարոյական վարքագիծը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	91
		Անօրինական վճարներ և կաշառակերություն (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	82
		Պետական միջոցների ոչ նպատակային օգտագործումը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	81
		Մտավոր սեփականության պաշտպանվածությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	80
		Ներդրողների պաշտպանվածության ինդեքսի ամրությունը, 2011թ. ինդեքս	80
		Օրենսդրական համակարգի արդյունավետությունը խնդրահարույց հարցերի կարգավորման գործում (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	79
		Աուդիտի և հաշվետվական ստանդարտների կիրառման տարածվածությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	77
		Պետական այրերի վճիռների վրա «հովանավորչության» ազդեցությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	75
		Օրենսդրական համակարգի արդյունավետությունը վեճերի կարգավորման գործում (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	75
		Քաղաքական գործիչների նկատմամբ հանրության վստահությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	71
		Մասնավոր սեփականության իրավունքը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	64
Ենթակառույցներ - 80			
		Նավահանգստային ենթակառույցի որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	127

		Թռիչքային կիլոմետրը 1 շնչի հաշվով (2012 թ. հունվար և հուլիս ամիսների մեկ շաբաթվա միջինը)	96
		Ճանապարհների որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	80
		Բջջային հեռախոսների բաժանորդներ (100 մարդու հաշվով), 2011 թ.	80
		Ընդհանուր ենթակառույցների որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	71
		Հեռախոսային գծերը (100 մարդու հաշվով), 2011 թ.	70
		Օդային տրանսպորտի ենթակառույցի որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	69
		Էլեկտրականության մատակարարման որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	69
		Երկաթուղային ենթակառույցի որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	63
Մակրոտնտեսական կայունություն - 83			
		Գնաճի միջին տարեկան փոփոխությունը, %, 2011 թ.	105
		Երկրի սուվերեն վարկանիշ, 2012թ. մարտի դրությամբ	89
		Ազգային խնայողությունները ՀՆԱ-ում, %, 2011 թ.	77
		Պետբյուջեի հավելուրդը/պակասուրդը ՀՆԱ-ում, %, 2011 թ.	66
		Պետական պարտքը ՀՆԱ-ում, %, 2011 թ.	57
Առողջապահություն և առաջնային կրթություն - 80			
Մալարիայի ազդեցությունը գործարարության վրա (2011 - 2012թթ. կշռված միջինը)	1	Առաջնային կրթության բնագավառում սովորողների ընդգրկվածությունը, 2010 թ.	108
Մալարիայի դեպքերի թիվը (100 000 մարդու հաշվով), 2009 թ.	1	Տուբերկուլյոզի դեպքերի թիվը (100 000 մարդու հաշվով), 2010թ.	82
ՁԻԱՀ-ի կանխումը, 2009 թ.	12	Տուբերկուլյոզի ազդեցությունը գործարարության վրա (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	78
		Մանկական մահացությունը (1000 ծննդի հաշվով), 2010թ.	77
		Առաջնային կրթության (դպրոցների) որակը (2011 -2012թթ.կշռված միջինը)	70
		Կյանքի սպասվող տևողություն, 2010թ.	64
		ՁԻԱՀ-ի գործարար ծախքը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	46
Բարձրագույն կրթություն և վերապատրաստում - 70			
Մագիստրոսական և ասպիրանտական կրթության ընդգրկվածությունը, 2010թ.	50	Կառավարման դպրոցների որակը (2011 -2012թթ.կշռված միջինը)	127
		Տեղական մասնագիտացված գիտահետազոտական և ուսումնական ծառայությունների մատչելիությունը (2011 -2012թթ.կշռված միջինը)	106
		Անձնակազմի վերապատրաստման մակարդակը (2011 -2012թթ.կշռված միջինը)	98
		Կրթության համակարգի որակը (2011 -2012թթ.կշռված միջինը)	79

		Ինտերնետի հնարավորությունը դպրոցներում (2011 -2012թթ.կշռված միջինը)	78
		Մաթեմատիկական և գիտական կրթության որակը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	71
		Երկրորդային (բակալավրիատ) կրթության բնագավառում սովորողների ընդգրկվածությունը, 2010թ.	57
Ապրանքային շուկայի արդյունավետությունը - 72			
Գործարարություն հիմնելու գործընթացների քանակը, 2011թ.	8	Տեղական մրցակցության ինտենսիվությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	130
Գործարարություն սկսելու համար պահանջվող ժամանակը, 2011թ.	34	Մաքսային գործընթացների բեռը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	127
Առևտրի ծավալներով կշռված միջին մաքսային դրույքը – Մաքսային դրույքի բեռը, 2011թ.	38	Հակամենաշնորհային քաղաքականության արդյունավետությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	116
Գյուղատնտեսական քաղաքականության ծախքերը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	44	Առևտրային խոչընդոտների գերակայությունը (2011 -2011թթ.կշռված միջինը)	99
Հարկավորման չափը և ազդեցությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	45	Սպառողների կողմնորոշման աստիճանը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	98
		Օտարերկրյա փայամասնակցության սահմանափակումները (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	97
		Շուկայի գերիշխանությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	90
		Օտարերկրյա ներդրումների կանոնակարգման ազդեցությունը գործարարություն վրա (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	85
		Հարկավորման ընդհանուր դրույքաչափը, 2011թ.	79
		Գնորդների զարգացածությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	64
		Ներմուծումը ՀՆԱ-ում, %, 2011 թ.	59
Աշխատուժի շուկայի արդյունավետությունը - 30			
Աշխատանքի ընդունման և ազատման գործընթացները (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	10	Մասնագիտական մենեջմենթի հուսալիությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	91
Աշխատավարձի սահմանման ճկունությունը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	21	Ուղեղների արտահոսքը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	88
Աշխատանքի արտադրողականության և աշխատավարձի կապը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	31	Աշխատուժի մեջ կանանց մասնակցությունը, 2010թ.	88
Համագործակցությունը գործատու-աշխատող փոխհարաբերություններում (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	34		
Աշխատանքից ազատման ծախքերը (հասանելիք աշխատավարձի շաբաթներով), 2011թ.	46		
Ֆինանսական շուկայի զարգացածությունը – 78			
		Տեղական արժեթղթերի շուկայի միջոցով ֆինանսավորումը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	115
		Արժեթղթերի շրջանառության կարգավորումները (2011 -2012թթ.	106

		կշռված միջինը)	
		Վենչուրային կապիտալի առկայությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	89
		Ֆինանսական ծառայությունների առկայությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	76
		Վարկերի մատչելիությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	69
		Օրենսդրական իրավունքների ինդեքսը, 2011թ.	65
		Բանկերի սահունությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	51
		Ֆինանսական ծառայությունների մատչելիություն (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	48
Տեխնոլոգիական պատրաստվածությունը - 92			
		Ինտերնետից օգտվողների քանակը, %, 2009 թ.	106
		Նորագույն տեխնոլոգիաների առկայությունը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	101
		Ֆիրմաների մակարդակով նոր տեխնոլոգիաների յուրացումը (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	96
		Միջազգային ինտերնետի արագությունը (կբ/վայրկյան), 2009թ.	96
		Լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդներ (100 մարդու հաշվով), 2011 թ.	75
		Լայնաշերտ բջջայինի բաժանորդներ (100 մարդու հաշվով), 2010թ. կամ 2011թ.	66
		Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներ և տեխնոլոգիաների փոխանցում (2011 -2012թթ. կշռված միջինը)	57
Շուկայի չափը - 110			
		Արտահանման տես.կշիռը ՀՆԱ-ում, %, 2011թ.	127
		Արտաքին շուկայի չափը (Արտահանման արժեքը), 2011թ.	123
		ՀՆԱ (գնողունակության համարժեքությամբ), 2011թ.	116
		Ներքին շուկայի չափը (ՀՆԱ+ներմուծում-արտահանում), 2011թ.	108
Գործարարության զարգացածությունը - 92			
		Իրավասությունները լիազորելու պատրաստակամությունը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	108
		Մարքեթինգի մակարդակը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	105
		Տեղական արտադրողների քանակը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	102
		Միջազգային բաշխման նկատմամբ վերահսկողությունը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	98
		Տեղական արտադրողների որակը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	96
		Արտահանող ընկերությունների ներգրավվածությունը բարձր ավելացված արժեքի ստեղծմանը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	91

		Արտադրական գործընթացի կատարելագործվածությունը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	84
		Կլաստերների զարգացման վիճակը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	72
		Մրցակցային առավելության բնույթը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	50
Նորամուծություններ - 105			
		Համալսարան-արդյունաբերություն հետազոտական համագործակցություն (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	122
		Գիտահետազոտական ինստիտուտների որակը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	111
		Հետազոտությունների և զարգացման (R&D) վրա ընկերությունների ծախսերը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	111
		Տեխնոլոգիական արտադրանքի պետական գնումները (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	108
		Գիտնականների և ինժեներների առկայությունը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	73
		Նորամուծությունների ունակությունը (2011-2012թթ. կշռված միջինը)	62
		Պատենտների քանակը (1 մլն մարդու հաշվով), (2008-2009թթ. կշռված միջինը)	61

Հարավկովկասյան տարածաշրջանի երկրների համաշխարհային մրցունակության գնահատականները 2012-2010թթ. ըստ Համաշխարհային տնտեսական համաժողովի

Աղյուսակ 4

Ինդեքսի անվանումը		Հայաստան			Վրաստան			Ադրբեջան		
		2012-2013	2011-2012	2010-2011	2012-2013	2011-2012	2010-2011	2012-2013	2011-2012	2010-2011
	Համաշխարհային մրցունակության ինդեքս	**82**	**92**	**98**	**77**	**88**	**93**	**46**	**55**	**57**
1.	Հաստատություններ	71	83	97	61	60	69	63	68	71
2.	Ենթակառույցներ	80	77	90	53	68	73	71	73	76
3.	Մակրոտնտեսական կայունություն	83	114	99	88	137	130	18	16	12
4.	Առողջապահություն և առաջնային կրթություն	80	94	93	61	67	73	107	105	83
5.	Բարձրագույն կրթություն և վերապատրաստում	70	76	91	93	88	90	89	75	77
6.	Ապրանքային շուկայի արդյունավետություն	72	108	113	82	74	64	60	79	93
7.	Աշխատուժի շուկայի արդյունավետություն	30	34	47	35	32	31	26	14	25
8.	Ֆինանսական շուկայի զարգացածություն	78	95	110	93	99	108	98	94	71
9.	Տեխնոլոգիական պատրաստվածություն	92	88	108	76	100	98	61	74	70
10.	Շուկայի չափը	115	115	116	99	106	107	76	75	76
11.	Գործարարության զարգացվածությունը	92	107	109	113	110	111	69	73	72
12.	Նորամուծություններ	105	112	116	126	118	125	46	60	61

Նախկին ԽՍՀՄ և Կենտրոնական ու Արևելյան Եվրոպայի երկրների համաշխարհային մրցունակության և դրա առանձին փուլերի ինդեքսները
ըստ Համաշխարհային տնտեսական համաժողովի

Աղյուսակ 5.

Երկրներ	Համաշխարհային մրցունակության 2012-2013թթ. ինդեքս	I-ին փուլ -- Առաջնային պահանջներ	II փուլ-- Արդյունավետության խթանիչներ	III փուլ-- Նորամուծություններ և կատարելագործման խթանիչներ
Էստոնիա	34	26	31	33
Չեխիա	39	44	34	32
Լեհաստան	41	61	28	61
Թուրքիա	43	57	42	50
Լիտվա	45	49	46	47
Ադրբեջան	46	56	67	57
Ղազախստան	51	47	56	104
Լատվիա	55	54	48	68
Սլովենիա	56	39	55	36
Հունգարիա	60	55	52	58
Բուղարիա	62	65	59	97
Իրան	66	59	90	77
Ռուսաստան	67	53	54	108
Սլովակիա	71	62	51	74
Մոնտենեգրո	72	74	74	69
Ուկրաինա	73	79	65	79
Վրաստան	77	64	87	120
Ռումինիա	78	90	64	106
Մակեդոնիա	80	71	84	110
Խորվաթիա	81	60	72	83
Հայաստան	82	76	82	98
Մոլդովա	87	93	99	131
Բոսնիա-Հերց.	88	81	97	99
Ալբանիա	89	87	92	113
Սերբիա	95	95	88	124
Տաջիկստան	100	105	112	76
Ղրղզստան	127	128	118	140

Հայաստանի համաշխարհային մրցունակության առաջին՝ «Առաջնային պահանջներ» փուլի գնահատականները ըստ Համաշխարհային տնտեսական համաժողովի, 2011-2012թթ. ինդեքս

Աղյուսակ 6.

Երկրներ	Առաջնային պահանջներ
Էստոնիա	26
Սլովենիա	39
Չեխիա	44
Ղազախստան	47
Լիտվա	49
Ռուսաստան	53
Լատվիա	54
Հունգարիա	55
Ադրբեջան	56
Թուրքիա	57
Իրան	59
Խորվաթիա	60
Լեհաստան	61
Սլովակիա	62
Վրաստան	64
Բուլղարիա	65
Մակեդոնիա	71
Մոնտենեգրո	74
Հայաստան	76
Ուկրաինա	79
Բոսնիա-Հերց.	81
Ալբանիա	87
Ռումինիա	90
Մոլդովա	93
Սերբիա	95
Տաջիկստան	105
Ղրղզստան	128

Երկրներ	Հաստատություններ
Էստոնիա	30
Մոնտենեգրո	44
Լեհաստան	55
Սլովենիա	58
Լատվիա	59
Լիտվա	60
Վրաստան	61
Ադրբեջան	63
Թուրքիա	64
Տաջիկստան	65
Ղազախստան	66
Իրան	68
Հայաստան	71
Մակեդոնիա	78
Հունգարիա	80
Չեխիա	82
Ալբանիա	84
Բոսնիա-Հերց.	85
Խորվաթիա	98
Սլովակիա	104
Բուլղարիա	108
Մոլդովա	110
Ռումինիա	116
Սերբիա	130
Ուկրաինա	132
Ռուսաստան	133
Ղրղզստան	137

Երկրներ	Ենթակառույցներ
Սլովենիա	35
Չեխիա	38
Լիտվա	40
Էստոնիա	41
Խորվաթիա	44
Ռուսաստան	47
Հունգարիա	50
Թուրքիա	51
Վրաստան	53
Սլովակիա	56
Լատվիա	64
Ուկրաինա	65
Մոնտենեգրո	66
Ղազախստան	67
Իրան	69
Ադրբեջան	71
Լեհաստան	73
Բուլղարիա	76
Սերբիա	77
Հայաստան	80
Մակեդոնիա	81
Ալբանիա	91
Մոլդովա	92
Բոսնիա-Հերց.	94
Ռումինիա	97
Տաջիկստան	118
Ղրղզստան	121

Երկրներ	Մակրոտնտեսական կայունություն
Ղազախստան	16
Ադրբեջան	18
Էստոնիա	20
Ռուսաստան	22
Բուլղարիա	31
Չեխիա	42
Հունգարիա	44
Լատվիա	46
Մակեդոնիա	47
Սլովենիա	50
Սլովակիա	54
Թուրքիա	55
Իրան	57
Ռումինիա	58
Խորվաթիա	60
Լեհաստան	72
Լիտվա	75
Հայաստան	83
Վրաստան	88
Ուկրաինա	90
Մոլդովա	93
Բոսնիա-Հերց.	97
Ալբանիա	98
Սերբիա	115
Մոնտենեգրո	118
Տաջիկստան	120
Ղրղզստան	132

Երկրներ	Առողջապահություն,առաջնային կրթություն
Սլովենիա	24
Էստոնիա	27
Լիտվա	39
Սլովակիա	42
Լեհաստան	43
Լատվիա	45
Իրան	46
Բոսնիա-Հերց.	48
Բուլղարիա	49
Հունգարիա	51
Չեխիա	53
Խորվաթիա	60
Վրաստան	61
Ուկրաինա	62
Թուրքիա	63
Ռուսաստան	65
Սերբիա	66
Մոնտենեգրո	73
Մակեդոնիա	77
Ալբանիա	79
Հայաստան	80
Ռումինիա	83
Մոլդովա	86
Տաջիկստան	87
Ղազախստան	92
Ղրղզստան	105
Ադրբեջան	107

Հայաստանի համաշխարհային մրցունակության երկրորդ՝ «Արդյունավետության խթանիչներ» փուլի գնահատականները ըստ Համաշխարհային տնտեսական համաժողովի, 2012-2013թթ. ինդեքս

Աղյուսակ 7.

Երկրներ	Արդյունավե-տության խթանիչներ
Լեհաստան	28
Էստոնիա	31
Չեխիա	34
Թուրքիա	42
Լիտվա	46
Լատվիա	48
Սլովակիա	51
Հունգարիա	52
Ռուսաստան	54
Սլովենիա	55
Ղազախստան	56
Բուլղարիա	59
Ռումինիա	64
Ուկրաինա	65
Ադրբեջան	67
Խորվաթիա	72
Մոնտենեգրո	74
Հայաստան	82
Մակեդոնիա	84
Վրաստան	87
Սերբիա	88
Իրան	90
Ալբանիա	92
Բոսնիա-Հերց.	97
Մոլդովա	99
Տաջիկստան	112
Ղրղզստան	118

Երկրներ	Բարձրագույն կրթություն և վերապատրաստում
Սլովենիա	23
Էստոնիա	25
Լիտվա	26
Լեհաստան	36
Չեխիա	38
Լատվիա	42
Ուկրաինա	47
Հունգարիա	49
Մոնտենեգրո	51
Ռուսաստան	52
Սլովակիա	54
Խորվաթիա	56
Ղազախստան	58
Ռումինիա	59
Բուլղարիա	63
Հայաստան	70
Բոսնիա-Հերց.	72
Թուրքիա	74
Ալբանիա	76
Իրան	78
Մակեդոնիա	81
Սերբիա	85
Մոլդովա	88
Ադրբեջան	89
Տաջիկստան	90
Վրաստան	93
Ղրղզստան	98

Երկրներ	Ապրանքային շուկայի արդյունավետություն
Էստոնիա	31
Թուրքիա	38
Չեխիա	41
Լատվիա	47
Մոնտենեգրո	48
Սլովենիա	49
Լեհաստան	51
Սլովակիա	54
Լիտվա	56
Ալբանիա	58
Ադրբեջան	60
Հունգարիա	67
Մակեդոնիա	68
Ղազախստան	71
Հայաստան	72
Վրաստան	82
Բուլղարիա	83
Տաջիկստան	96
Իրան	98
Մոլդովա	100
Բոսնիա-Հերց.	109
Ռումինիա	113
Խորվաթիա	114
Ուկրաինա	117
Ղրղզստան	123
Ռուսաստան	134
Սերբիա	136

Երկրներ	Աշխատուժի շուկայի արդյունավետություն
Էստոնիա	10
Ղազախստան	19
Ադրբեջան	26
Լատվիա	27
Հայաստան	30
Վրաստան	35
Տաջիկստան	46
Բուլղարիա	49
Լեհաստան	57
Ուկրաինա	62
Լիտվա	65
Ալբանիա	68
Ղրղզստան	72
Չեխիա	75
Հունգարիա	79
Մոլդովա	81
Ռուսաստան	84
Սլովակիա	86
Սլովենիա	91
Մոնտենեգրո	93
Մակեդոնիա	94
Բոսնիա-Հերց.	99
Սերբիա	100
Ռումինիա	104
Խորվաթիա	106
Թուրքիա	124
Իրան	141

Երկրներ	Ֆինանսական շուկայի զարգացվածություն
Լեհաստան	37
Էստոնիա	39
Մոնտենեգրո	40
Թուրքիա	44
Սլովակիա	47
Լատվիա	52
Չեխիա	57
Հունգարիա	72
Ռումինիա	77
Հայաստան	78
Մակեդոնիա	79
Բուլղարիա	80
Լիտվա	87
Խորվաթիա	92
Վրաստան	93
Ադրբեջան	98
Սերբիա	100
Մոլդովա	104
Ուկրաինա	114
Ղազախստան	115
Ղրղզստան	118
Բոսնիա-Հերց.	119
Ալբանիա	120
Իրան	123
Տաջիկստան	124
Սլովենիա	128
Ռուսաստան	130

Երկրներ	Տեխնոլոգիական պատրաստվածություն
Էստոնիա	25
Չեխիա	31
Լիտվա	33
Սլովենիա	34
Լատվիա	38
Լեհաստան	42
Սլովակիա	45
Հունգարիա	49
Խորվաթիա	50
Բուլղարիա	52
Թուրքիա	53
Ղազախստան	55
Մոնտենեգրո	56
Ռուսաստան	57
Սերբիա	58
Ռումինիա	59
Ադրբեջան	61
Մոլդովա	65
Բոսնիա-Հերց.	68
Մակեդոնիա	71
Վրաստան	76
Ալբանիա	77
Ուկրաինա	81
Հայաստան	92
Իրան	111
Տաջիկստան	114
Ղրղզստան	130

Երկրներ	Շուկայի չափը
Ռուսաստան	7
Թուրքիա	15
Իրան	18
Լեհաստան	19
Ուկրաինա	38
Չեխիա	40
Ռումինիա	43
Հունգարիա	52
Ղազախստան	55
Սլովակիա	59
Բուլղարիա	62
Սերբիա	67
Խորվաթիա	71
Լիտվա	74
Ադրբեջան	76
Սլովենիա	78
Լատվիա	91
Բոսնիա-Հերց.	93
Էստոնիա	96
Ալբանիա	98
Վրաստան	99
Մակեդոնիա	104
Հայաստան	115
Ղրղզստան	117
Տաջիկստան	119
Մոլդովա	121
Մոնտենեգրո	130

Հայաստանի համաշխարհային մրցունակության երրորդ՝ «Նորամուծություններ և կատարելագործման խթանիչներ» փուլի գնահատականները ըստ համաշխարհային տնտեսական համաժողովի, 2012-2013թթ. ինդեքս

Աղյուսակ 8.

Երկրներ	Նորամուծություններ և կատարելագործման խթանիչներ
Չեխիա	32
Էստոնիա	33
Սլովենիա	36
Լիտվա	47
Թուրքիա	50
Ադրբեջան	57
Հունգարիա	58
Լեհաստան	61
Լատվիա	68
Մոնտենեգրո	69
Սլովակիա	74
Տաջիկստան	76
Իրան	77
Ուկրաինա	79
Խորվաթիա	83
Բուլղարիա	97
Հայաստան	98
Բոսնիա-Հերց.	99
Ղազախստան	104
Ռումինիա	106
Ռուսաստան	108
Մակեդոնիա	110
Ալբանիա	113
Վրաստան	120
Սերբիա	124
Մոլդովա	131
Ղրղզստան	140

Երկրներ	Գործարարության զարգացածությունը
Չեխիա	35
Թուրքիա	47
Էստոնիա	51
Սլովենիա	53
Լիտվա	56
Լեհաստան	60
Սլովակիա	61
Ադրբեջան	69
Լատվիա	71
Մոնտենեգրո	76
Հունգարիա	86
Տաջիկստան	90
Ուկրաինա	91
Հայաստան	92
Իրան	93
Խորվաթիա	96
Բուլղարիա	97
Ալբանիա	98
Ղազախստան	99
Բոսնիա-Հերց.	109
Ռումինիա	110
Մակեդոնիա	111
Վրաստան	113
Ռուսաստան	119
Մոլդովա	120
Ղրղզստան	130
Սերբիա	132

Երկրներ	Նորամուծություններ
Էստոնիա	30
Սլովենիա	32
Չեխիա	34
Հունգարիա	37
Լիտվա	43
Ադրբեջան	46
Թուրքիա	55
Մոնտենեգրո	60
Լեհաստան	63
Լատվիա	64
Իրան	65
Տաջիկստան	66
Ուկրաինա	71
Խորվաթիա	74
Բոսնիա-Հերց.	80
Ռուսաստան	85
Սլովակիա	89
Բուլղարիա	92
Ռումինիա	102
Ղազախստան	103
Հայաստան	105
Մակեդոնիա	110
Սերբիա	111
Ալբանիա	123
Վրաստան	126
Մոլդովա	135
Ղրղզստան	142